

At gøre de studerende til studerende – senmodernitetens universitetspædagogik

De møder op på universiteterne år efter år med forventninger af meget forskellige slags og tilsyneladende så nogenlunde af samme slags som sidste år. De nye studerende er altså på en måde, som de altid har været på, men vi drøfter også på hvilke måder, de er forskellige fra tidligere generationer. Men de er der, og vi skal være sammen med dem i undervisningen og for nogles vedkommende også i nævn og udvalg.

Der er oplagt blevet flere af dem år efter år, hvis man tager det helt generelt og tæller de fag og områder fra, som i bestemte konjunkturer har mindre tiltrækningskraft (for øjeblikket fx tysk). Vi møder altså som universitetsundervisere en stadig større del af en ungdomsårgang.

Den tilbagevendende opgave med at hjælpe nye årgange i gang er en del af vores forpligtelse som undervisere. Det er det uanset, at der i vores felt også findes forskellige måder at forvalte opgaven på eller søge at undgå den. Man kender fx fra folkeskolen det forhold, at nogle lærere helst først vil have med eleverne at gøre, når de har været igennem de indledende opdragelsesrunder og socialiseringer. Derfor orienterer disse lærere sig mod undervisning af de ældste klassetrin. Tendensen til at lade de vigtige og betydningsfulde aktiviteter i begyndelsen af studier være lavt prioriteret, for så i stedet at koncentrere sig om kandidat- eller ph.d. niveau eller måske abdicere helt fra undervisning ved at søge over i fuldtidsforskning, er ikke tema for dette nummer af Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift, selv om det som fænomen også findes i universitetsverdenen.

Vi har derimod i redaktionen ment, at det ville være spændende at beskæftige sig med 'indskoling' i univer-

sitetet i lyset af dets vigtighed og ud fra en grundlæggende nysgerrighed over, om det mon nu er rigtigt, som vi går rundt og taler om det, at man er nødt til at gøre noget andet, end det man traditionelt har gjort for at give de studerende en god begyndelse på deres studium.

Vores forhåndsantagelse var naturligvis, at det er man, og vores umiddelbare begrundelser kom hurtigt til udtryk netop i temaets overskrift: At gøre de studerende til studerende. Ja, men det er de jo fra dag ét, når de træder ind igennem porten til universitetet, kan man hævde? Det umiddelbare svar er, at der er så meget, man hævder formelt, uden at det reelt er sådan fx det at være voksen, hvornår er det man bliver det? Eller udlært? Når de studerende ikke alene på CBS, men i alle de universitetsammenhænge vi kommer i, næsten insisterende kalder sig selv for 'elever', taler om 'skolen' (det kan der være en vis mening i, idet School som universitetsafdelinger eller erhvervsrettede universiteter jo i et vist omfang har School som del af navnet) men også taler om, at de har 'lektier' for og har 'frikvarter' m.v., må det være fordi identiteten som studerende ikke er så rodfæstet som forskellig fra identiteten som elev.

Så overskriften kunne lige så godt have heddet: 'At gøre eleverne til studerende' med den antagelse, at der er stor forskel på elev- og studentrollen. En forskel, som i den korte fyndige form handler om, at elevrollen med en vis rimelighed kan karakteriseres ved en forventning om, at stof og former for arbejde med stoffet er organiseret og forvaltet af læreren, mens studentrollen må kunne karakteriseres som en bevægelse mod

stadig større indflydelse og selvforvaltning på valg af stof og organisationsformer. Som i opdragelsesprocessen overfor egne børn handler det altså i grundlaget om et paradoks, som kan beskrives som overgangen fra opdrager ved at gøre for og med til at hjælpe til selv at gøre og vælge. Alle medlæringsteorier (og erfaringer) fortæller os, at disse overgange, hvor man som forælder/lærer/underviser skal begynde med at gøre og vise for at ende med at være publikum til selvbevægelsen, har en lang række indbyggede vanskeligheder, fx den at forældrene har vanskeligt (eller ikke ønsker det) ved at ændre rolle i takt med fremskridt, og den at barnet, der ikke ønsker (eller ikke selv tør) at tage ansvaret.

I de spil, der kan opstå mellem den, der har forpligtelsen til at begynde med for i bevægelsen at overdrage denne til den anden, kan der opstå alle mulige regressionser. Og de kan midlertidigt være rigtig hjælpsomme, fordi de udskyder det tidspunkt, hvor man selv skal eller i hvert fald selv skal prøve. Spillene mellem den midlertidigt mere suveræne og den mindre suveræne handler i vidt omfang om identitet, og vi finder spillet udfoldet med forskellig klædedragt i mange relationer fx mellem socialrådgiver og bistandsklient, mellem behandler og narkoman, mellem læge og patient, mellem mester og lærling.

Som universitetsundervisere er vi de suveræne, men må netop påtage os opgaven med at gøre de studerende til det. Det er derfor redaktionens opfattelse, at denne tematik må stå mejslet i granit fra den første dag på universitetet. Det er vores forpligtelse at skabe aktører/ agenter ud af de studerende. Det skal vi gøre gennem eksemplariske forløb, hvor vi både viser, hvordan faglige stofområder kan analyseres, kritiseres, kombineres m.v. men også får vist i meta, hvad det er for udvalgs-kriterier og synsvinkler, der har været vores guideline, og at andre vinkler kunne have været mulige og måske endda bedre i en stadig bevægelse mod at lade det være de studerendes valg og begrundelse, der udfoldes og skabes i denne udfordring.

At blive studerende er altså netop en skabelsesproces, hvor det vigtige er samspillet mellem det at skabe sig en identitet (som aktør/agent) i egen begyndende professionsdannelse som kommende akademiker.

Da måden, hvorom vi taler om tingene, imidlertid ikke er uskyldige i forhold til forpligtelser og identitet, er det naturligvis i sig selv et mål at få luget ud i alle de objekt- og klientgørende måder, som de studerende omtaler deres egen identitet og rolle på. Derfor kan man sige, at et af målene med 1. semester i alle universitetsammenhænge må være at rydde op i de selvbeskrivelser, som netop gør den studerende til klient/objekt eller tilskuer. I stedet bør 1. semester gå efter at skabe sammenhæng mellem selvbeskrivelserne som aktører/ agenter og det, der faktisk foregår på et universitet, nemlig studier. Et tegn på, at vores undervisning hen over 1. semester er lykkedes, er derfor, at de studerende kalder sig studerende, og at de omtaler

deres aktivitet som studier, men også at de har fået fat i sammenhængen mellem det selv at gøre og det at blive.

Den anden halvdel af overskriften, 'senmodernitetens universitetspædagogik' er naturligvis også besat med forforståelser – i hvert fald hos redaktionen. Fænomenet senmodernitet er bredt karakteriseret af det, man samfundsmæssigt kan identificere som tendentielt større rodløshed (Sennet 2006), angreb på den optimistiske tro på moderniseringens fornuft (Beck 1997), afvikling af troen på de samlende fortællinger om fornuft fx (Foucault 1970) mv. Dette har naturligvis indflydelse på, hvordan man skal skabe det første grundlag for at komme til at arbejde med og på videnskabeligt grundlag. En del af de samtidsteoretiske diskussioner handler i høj grad om angreb på de videnskabelige grundlags robusthed for erkendelse og vidensakkumulering. Den kritik, dekonstruktion og skepsis, som præger samtidsdiskussionen om videnskaben, er også tydelige på mange andre samfundsområder. Man kan med en vis ret hævde, at kompleksiteten er blevet mere omfattende, og at kravet til at kunne navigere samfundsmæssigt dermed er blevet større. Man kan hævde, at de eksistentielle valg er blevet mere omfattende bl.a. af den simple grund, at der objektivt er flere valgmuligheder, og dermed mere man kan gå glip af ved at fravælge noget. Man kan hævde, at den stigende fokus på individet både er et pres og en mulighed, hvor presset naturligvis i vidt omfang hænger sammen med, at man i et individualiseret samfund selv bliver årsag.

En lang række andre samfundsmæssige tendenser har indflydelse både på identitetsudvikling og muligheder for at realisere den. Det er ikke nødvendigvis her i indledningen til dette nummer af Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift, at vi skal identificere dem. En del af dem vil blive belyst i det følgende, hvor tema-artiklerne er trykt.

Vi har valgt en rækkefølge, hvor vi først præsenterer Jens Peter Thomsens artikel: *Senmodernitetens universitetsstuderende? – sociale og kulturelle kendetegn ved danske universitetsstuderende*. Artiklen tager udgangspunkt i en problematisering af redaktionens tema. Det giver anledning til en overordnet gennemgang af vigtige pejlemærker til identifikation af, hvordan senmodernitet kan beskrives og operationaliseres. Forfatteren tager udgangspunkt i sine empiriske studier fra CBS og KU af studerende ved erhvervsprog, litteratur og statskundskab. En række interessante, men ikke overraskende forskelle identificeres på de tre grupper studerende fra de tre studier, og det giver naturligt grundlag for anbefaling af at indreflektere disse forskelle i tilrettelæggelsen af undervisning.

Hvor den første artikel altså refererer fra en undersøgelse om de senmoderne unges begrundelser for valg af (og dermed indirekte krav til) en kommende uddannelse, fortæller den næste artikel, *Tillykke, du er*

optaget! *Værsgo' at tyvstarte*, om, hvordan man, når de senmoderne unge først har valgt en uddannelse, kan tage hånd om deres uddannelsesstart, allerede inden de starter. Jacob Ousager beskriver, hvordan 'indskolingen' til medicin/klinisk biomekanik-studierne foregår via et netbaseret før-studiestartskursus. Artiklen rapporterer fra evalueringen, diskuterer evt. problemer, og giver anbefalinger til de, som måtte ønske at lave noget lignende til andre studier.

Hvilke studier kommer de unge så ind til? I den tredje artikel, *Er en kombinationsbachelor fx HA(psyk.) et godt svar på relevante problemer i senmoderniteten?* beskriver Mads Hermansen CBS's forsøg på at konstruere uddannelser, som matcher den senmoderne studerende. Helt konkret gennemgår artiklen to markante elementer i HA(psyk.), som er en kombinationsuddannelse mellem erhvervsøkonomi og psykologi. Først belyses narrativet (historiefortælling) om studiets opbygning, den studerendes dannelsesproces og virksomhedens tilblivelsesproces, og herefter gruppedannelsesprocesserne, som tager udgangspunkt i testning af stil, samarbejdsprofil og -træk.

Som en del af en senmoderne universitetspædagogik ligger selvfølgelig også overvejelser om kompetenceudvikling og projektarbejde. Thomas Gitz-Johansen, Kim Rasmussen og Trine Wulf-Andersen beskriver i deres artikel, *Undervisning i klynger – en artikel om erfaringer med at organisere en form for undervisning, der skaber forbindelse mellem projektarbejde og bredere faglige temaer*, det de kalder klyngeundervisning, hvis mål er at skabe sammenhæng mellem de studerendes projektarbejde og et bredere fagligt og socialt miljø. Artiklen behandler forfatterens erfaringer med at gennemføre et klyngeforløb samt de pædagogiske principper, der er lagt til grund for undervisningen. Klyngepædagogikken som den beskrives er således et bud på en tidsadækvat refortolkning af den projektarbejdsform, som blev udviklet i 70'erne. I fokus er (med særlig reference til dette nummers tematik) overvejelser over, hvordan man skaber det socialt forpligtende rum, hvor de studerende med deres sårbarheder kan få mulighed for at øve sig socialt, i praksis som undervisere og i samarbejde.

Den afsluttende artikel behandler en anden del af den senmoderne universitetspædagogik, nemlig den IT-støttede undervisning. I artiklen, *IT-baserede læreprocesser – nogle muligheder og nogle begrænsninger*, plæderer Nina Bonderup Dohn for, at IT-baserede læringsrum giver andre muligheder (men også begrænsninger) for læring end traditionel ansigt-til-ansigt undervisning. De virtuelle læringsrum kan bidrage med refleksions- og koncentrationsmuligheder og dermed læringsmuligheder, der ikke gives ansigt til ansigt. Specielt i det asynkront skriftlige rum kan der bydes på muligheder for mindre fastlåsning i bestemte sociale roller, grundet den større grad af direkte fokusering på ordene. Men kvaliteten og udnyttelsesgraden af de virtuelle læringsrums muligheder forudsætter, at de optræder som integrerede dele af et undervisningsforløb, hvori der i væsentlig grad også indgår ansigt-til-ansigt-undervisning.

Dette nummer af Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift indeholder ud over temaartikler også et referat fra et af oplæggene på dette års DUN-konference. Rikke von Müllen gengiver i artiklen, *Sally Browns syv effektive kritikmetoder*, oplægget om (mindst) syv læringsfremmende, tidsbesparende måder at give studerende løbende, fremadrettet kritik på og tilsætter desuden egne erfaringer med anvendelsen af nogle af metoderne i konkrete undervisningssituationer. Herudover indeholder nummeret et debatindlæg om gruppeeksamen og en boganmeldelse. Begge dele er elementer, som redaktionen gerne ser udvidet i de kommende numre – opfordringen er hermed givet videre!

Ellers er der bare tilbage at sige: God læse- og skrive-lyst!

- Sennett, R. (2006). *Det fleksible menneske*. Hovedland
Beck, U. (1997). *Risikosamfundet på vej mod en ny modernitet*. Reitzel
Foucault, M. (1970). *The order of Things*. Panteon N.Y.